

PROJE MERKEZLİ PROGRAM MODELİ UYGULAMASI- “ KÜLTÜREL KOD: PARADOKS” SANAT PROJESİ*

PROJECT BASED PROGRAMME MODEL PRACTICE- "CULTURAL CODE: PARADOX" ART PROJECT

** C. Arzu AYTEKİN

**Doç. Dr., Buca Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim-İş Eğitimi ABD eposta:
acazu@yahoo.com.tr

ÖZET

Bu çalışmada, Sanat Eğitiminde Proje Merkezli Program Modeline dayalı, Lisans Programı, Resim Anasanat Atölye dersi uygulaması; Kültürel Kod: Paradoks kavramı çıkışlı, canlı resim performansı ve grup sanat projesi incelenmektedir.

Sanat Projesi'nde uygulamada ilk olarak, proje fikri oluşturularak ve bu fikri en iyi biçimde modelleyerek ya da planlayarak atölye çalışmalarına başlanmıştır. Projede yer alacak tüm öğrencilere, proje yürütücüsü öğretim elemanı tarafından, önceden tüm planlama ve işlem basamakları, temel faaliyetler ve de kavram çıkışlı grup uygulamalarına ilişkin ön bilgiler sunulmuştur. Atölyede, temel resim malzemeleri ile proje tasarımı, ilk aşama taslak çizimleri yaptırılmıştır. Kültürel Kod: Paradoks başlıklı, Sanat Projesi, İzmir Dokuz Eylül Üniversitesi, Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı, Resim Anasanat Atölye dersi kapsamında, bir dönem içerisinde, 3. sınıf düzeyinde atölyede öğrenim gören, dokuz öğrenci ile birlikte, 2013-14 Öğretim Yılı, Bahar Dönemi'nde gerçekleştirilmiştir. Araştırmada, katılımcı gözlemlerle proje işlem basamakları düzenli olarak fotoğraflanarak kaydedilmiş ve katılımcı öğrencilerin proje sürecine, sonuç ürününe ilişkin görüşleri yazılı olarak alınmıştır. Araştırma nitel, action (eylem) araştırması kapsamında bir araştırmadır.

Uygulama, öğrencilerin proje merkezli program modeline dayalı sanat eğitiminde, proje ile ilgili verilen temel bilgilerle ve iyi bir planlama ve işlem ile kavram çıkışlı, canlı performansa dayalı grup sanat projesinde, disiplinlerarası sanatsal bir işi, pratikte de oluşturabileceklerini ortaya koymuştur. Proje sonucunda oluşturulan eser (ürün) sürekli olarak, Eğitim Fakültesi Kampüsü içerisinde sergilenmektedir.

Anahtar Sözcükler: kültürel kod: paradoks, performans, resim, sanat eğitimi, proje modeli.

ABSTRACT

In this study, License Program, Painting Main Art Workshop lesson practice; Cultural Code: from the concept of paradox, live painting performance and group art project based on project based programme model in art education are examined.

As the first application of Art Project, by creating a project idea and modeling or planning at the best way workshop studies were started. All the planning and pre-processing steps, main activities and preliminary informations on concept based group project were presented by project manager teaching staff to all students that will take part in the project. The first stage sketch drawing of project design was done with basic art materials in art studio. Cultural code:paradox , art project was performed under İzmir Dokuz Eylül University, Art Education Department, Painting Main Art Studio Course, in one semester with 3rd grade level nine studio students, in 2013-14 academic year, Spring Semester. Project processing steps has been photographed by participant observation regularly and participant students opinions regarding the final product and project process have been taken in writing. This research is the research within the action research. Implementation proved that students could create interdisciplinary artistic work in practice with fundamental knowledge related with the project and good planning and operation in concept based live performance group

* Bu çalışma 8-10 Mayıs 2015 tarihleri arasında Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi tarafından düzenlenen VII. Uluslararası Sosyal Bilimler Eğitimi Kongresinde sunulan sözlü bildirinin genişletilmiş halidir.

project in art education based on project programme model. The art work that was created as a result of the project (product) is permanently exhibited in the Faculty of Education Campus.

Keywords: *cultural code: paradox, performance, painting, art education, project model.*

1. GİRİŞ

Araştırmada incelenen, Dokuz Eylül Üniversitesi, Resim –İş Eğitimi Anabilim Dalı, Lisans Programı, 3C Şubesi, Resim Anasanat Atölye dersi uygulaması, Kültürel Kod: Paradoks kavramı çıkışlı sanat projesi, canlı resim performansı, standart ve doğrusal program modellerine göre daha dinamik ve yaratıcı uygulamalara imkan tanıyan öğretim programları içinde özellikle sanat eğitiminde önerilen proje merkezli program modeline dayalı bir projedir.

Proje fikri ilk olarak, proje yürütücüsü, öğretim elemanı tarafından 2013 yılında, Amerika'nın Oklahoma Eyaletinde, Amerika lisans programı, çağdaş sanat eğitimi sistemi üzerine araştırmaları sürecinde oluşturulmuştur. Projenin planlanmasında, sanatsal deneyimler, yurtdışındaki akademik gözlem ve entelektüel bilgi birikimi, estetik, kültürel duyarlıklar işe katılmıştır. Araştırmada, Resim Anasanat Atölye dersi kapsamında, proje merkezli program modeli uygulamasının, öğrencilerin, seçilen bir kavramı analiz edebilme ve bunu sanatsal bir biçime dönüştürerek yeni sentezlere varma ve grupla gerçekleştirilen çağdaş bir tasarım anlayışı ve becerisi üzerindeki etkilerini incelemek amaçlanmıştır.

Sanat eğitiminde sonuçtan çok, sonuca giden süreçte sezilen, hissedilen, farkına varılan duygu ve düşünce zenginliğini geliştiren kazanımlar önemli görülmektedir. Sanat Eğitimi Lisans Programlarında Resim Anasanat Atölye Derslerinde de öncelikle resim sanatının temel kurallarını, biçimsel ve teknik unsurları öğrencilere çağdaş değerler içinde kavratmak ve uygulamak, sanat akımlarını oluşturan farklı anlayışları kavratmak ve bunları analiz edebilme yeterliliği kazandırmanın yanında resim yüzeyinde kullanılacak farklı teknik ve malzemeleri de tanıtmak ve uygulamak, estetik tasarım eleman ve ilkelerini kullanarak; proje geliştirme ve özgün bir ifade dili oluşturma amaçlanmaktadır.

1.1. Problem

Sanat eğitiminde proje merkezli program ya da çalışma modeli, günümüzde disiplinlerarası ve kapsamlı programlarla birlikte yeniden gündemde olan bir modeldir. Standart ve doğrusal sanat eğitimi programları, bireysel kapasitelerin daha fazla ortaya çıkarılmasında yeterli olamamaktadır. Bu tür programlarda genel olarak, öğrenme süreci öğrenci merkezli değil, öğretmen merkezli olmaktadır. Sanat eğitimi programlarında standart çalışma modellerinde, öğrencilerin belirlenen bir tema, teknik ya da kavram çerçevesinde derinlemesine ayrıntılı bir şekilde araştırma yapmasını ve düşünmesini sağlayıcı bir ortam yeterince oluşmayabilmektedir. Proje merkezli program ya da çalışma modelinde ise, öğrencinin, bilgiyi toplama, uygulama ve aktarma sürecinde, “öğrenmeyi öğrenme” davranışının gelişmesini sağlama olanağı bulunmaktadır. Araştırma kapsamında incelenen ve sanat eğitimi programlarında proje merkezli çalışma modelinde gerçekleştirilen, canlı resim performansı sanat uygulaması projesinde, kuramsal bilgi ve uygulama arasında deneyim yolu ile bağ kurulmasının bu modelde daha kolay sağlanabileceği ortaya konulmuştur.

Kültürel Kod: Paradoks Sanat Projesi uygulamasında, Dokuz Eylül Üniversitesi, Buca Eğitim Fakültesi Dekanlığı sponsorluğunda, belli bir bütçe ile, belirlenen sürede projeyi gerçekleştirmek üzere planlama yapılmıştır. Proje fikri geliştirilirken öncelikle, 3. sınıf düzeyindeki 9 öğrencinin paradoks kavramına ilişkin entelektüel birikimlerini, tanımlamalarını, düşüncelerinin görsel imajlarını kullanabilecekleri görsel/plastik bir

proje yaratmak hedeflenmiştir. Ayrıca estetik değerleri göz önünde bulundurarak, sadece atölye ortamında değil, öğrencilerin iyi motive edildikleri takdirde, sinestezi yolu ile duyuşsal algı, geleneksel ve çağdaş anlatımın sentezi farklı boya malzemeleri ve teknikleri kullanarak, atölye ortamının dışında da, izleyicilerin önünde, canlı performansa dayalı resim proje uygulaması ile çok yönlü gelişimlerini sağlamanın mümkün olduğunu gösterebilmek amaçlanmıştır.

Resim Anasanat Atölye dersi uygulaması; Kültürel Kod: Paradoks kavramı çıkışlı, çağdaş sanat projesi, canlı performansa dayalı bir grup çalışması olarak yapılmıştır. Proje merkezli program modelinde genelde grup çalışması yapılmaktadır. Bu tür çalışma modellerinde, grupta yer alan tüm öğrencilerin eşit bir biçimde projede sorumluluk almasına ve uygulama yapmasına dikkat edilmiştir. Proje, disiplinlerarası, proje merkezli program modellerinde önerilen kurallara göre düzenlenmiştir.

Proje merkezli programların uygulanmasında aşağıda verilen hususların bilinmesi ve dikkat edilmesi gerekmektedir.

- Projeler sanat öğretimi programlarından ve okulun genel eğitim amaçlarından tamamen bağımsız ve kopuk olmamalıdır.
- Projeler öğretimin bir parçası olarak birbirlerini tamamlamalıdır
- Proje başlıkları öğrenci ve öğretmenin katılımı ile ilgi uyandıran ve de irdelenmesinde yarar görülen alanlardan seçilmelidir.
- Projeler, bilgi, araştırma, uygulama, değerlendirme eksenine oturtulmalı ve çalışmalar önceden planlanmalıdır.
- Projenin amacını, çalışma sürecini belirten denetim listeleri, bilgiye ulaşmanın aşamaları ve bilgi kaynakları, değerlendirme ve ölçüt listeleri vb. gibi bilgiler öğrenciye önceden verilmeli ve çalışma grupları bu konuda önceden bilgilendirilmelidir (Kırışoğlu, 2009: 81-82).

2. YÖNTEM

Dokuz Eylül Üniversitesi, Resim –İş Eğitimi Anabilim Dalı, Lisans Programı, 3C Şubesi, Resim Anasanat Atölye dersi uygulaması, Kültürel Kod: Paradoks kavramı çıkışlı sanat projesi, canlı resim performansı, proje merkezli program modeline dayalı bir projedir. Proje merkezli eğitim modeli, daha dinamik ve yaratıcı uygulamalara imkan tanıyan bir model olarak ele alınmaktadır.

Araştırma yönteminde, sanat eğitimi programlarında proje merkezli çalışma modelinde gerçekleştirilen, canlı resim performansı sanat uygulamasının, katılımcı öğrencilerinin, bilgiyi toplama, uygulama ve aktarma sürecinde, “öğrenmeyi öğrenme” davranışlarının gelişimi, kuramsal bilgi ve uygulama arasında deneyim yolu ile bağ kurma becerileri üzerindeki etkileri, katılımcı gözlem ve nitel araştırmalar, eylem araştırması yöntemi ile incelenmiştir. Araştırmanın güvenilirliği ve geçerliğini arttırmak üzere öğrencilerden proje uygulama süreci ve yaşantıları ve sonuç ürüne ilişkin görüşler de yazılı olarak alınmış ve incelenmiştir. Araştırma, tanımlama, geliştirme, uygulama ve değerlendirme, sonuçların paylaşılması aşamalarından oluşmaktadır. Eylem araştırması, bir sosyal bağlam içinde, öğretim süreci içerisinde yapılan tüm aktivitelerin niteliklerini geliştirme odaklı çalışmalardır. “Eylem araştırması, geliştirilmek/incelenmek istenen süreçle doğrudan ilgili kişiler için uygundur. Bu bağlamda herhangi bir uzmanlık alanında çalışan her birey mesleki açıdan karşılaştığı sorunları çözmek ya da yaptığı işin niteliğini arttırmak için eylem araştırması yapabilir” (Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E., Akgün, Ö., Karadeniz, Ş., Demirel, F., 2014: 254).

2.1. Araştırma Proje Aşamaları

Kültürel Kod: Paradoks Sanat Projesi, Buca Eğitim Fakültesi, Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı, 3. Sınıf Resim Anasanat Atölye dersi kapsamında sanat öğretimi programında bahar yarısında diğer resim uygulamaları ile birlikte gerçekleştirilen ve dersin genel eğitim amaçlarıyla uyumlu bir projedir. 3. Sınıf düzeyindeki resim atölye dersi öğrencilerinin güz dönemi çalışmaları ve 2. sınıf düzeyinde de daha önce almış oldukları temel resim eğitimi uygulamaları göz önünde bulundurularak, her öğrencinin bireysel olarak kendi taslak çizimlerini yapması istenmiştir. Bunun için atölyede bristol kağıdı üzerine, akrilik tekniğinde siyah-beyaz-gri renklerde, açık- koyu valör değerlerle biçimlendirmeye dair ön bilgiler verilmiştir. Projede hazırlık aşamasından sonra hemen uygulamaya başlamaları için öncelikle projenin başlığı, paradoks kavramı açıklaması, uygulanacak resim tekniklerine, malzemelere dair temel bilgiler derste verilmiştir.

Hazırlık uygulamaları önce atölye ortamında yapılmıştır. Öğrencilerin daha önce grup olarak, canlı resim performansında, böyle kavram çıkışlı sanat projesinde yer almadıkları, geleneksel resim tekniği olan ebru tekniği uygulamasını anasanat atölye dersi kapsamında ilk olarak deneyimleyecekleri de göz önünde bulundurulmuştur. Resim Anasanat Atölye dersini yürüten ve aynı zamanda bu projeyi kendi sanatsal ve akademik araştırmaları neticesinde oluşturan öğretim elemanı tarafından projenin bilgi, araştırma, uygulama ve değerlendirme ekseninde çalışmaları önceden planlanmıştır. Projenin amaçları, çalışma süreci, proje aşamaları ve bilgi kaynakları, değerlendirme ölçütleri gibi bilgiler öğrenciye önceden verilmiştir. Grupta bulunan, proje katılımcısı öğrencilere, canlı performans için önceden gerekli bilgilendirmeler yapılmıştır.

Proje içeriğini oluşturan ve biçimlendirmede çıkış kavramı olan ‘Paradoks’, öğretim elemanı tarafından çağdaş sanat üzerine önceden yapılan incelemeleri ve çeşitli ülkelerin kültürel kodları üzerine yapılmış bir araştırma sonucu önerilmiştir. Yapılan araştırmada Türkiye’nin kültürel kodu paradoks olarak belirtilmektedir. Bunun nedeni Türkiye’nin coğrafi koşulları sebebi ile hem Avrupa’lı, hem de Asya’lı oluşu ile ne sadece Avrupa’lı, ne de sadece Asya’lıdır şeklindeki çelişkili duruma bağlanmaktadır. İçinde bulunduğumuz kültür ve coğrafi yapı ile bağlantılı olarak, Türkiye’deki bir sanat eğitimi kurumunda, bu sanat projesinde asıl ortaya konmak istenen; özellikle çağdaş sanat bağlamında da etkin olan Paradoks kavramının sanatsal dil ve ifade oluşumundaki etkilerini de ortaya koymaktır. Sanatın gücü kitabında, Groys’un da belirttiği gibi paradoks kavramı, sadece Türkiye’de değil, tüm dünyada çağdaş sanatın ayırt edici bir özelliğidir.

“Paradoksun somut bir hali gibi görülebilecek tek alan sanat alanı değildir. Zaten klasik modernite çerçevesinde, ancak özellikle çağdaş sanat bağlamında, her sanat eseri aynı anda bünyesinde hem tezi hem de antitezi barındıran birer paradoks nesne haline gelmeye başladı” (Groys, 2014:15).

Projenin başlığı “Kültürel Kod:Paradoks” olarak öğrencilere derste belirtildiğinde ve gerekli açıklamalar yapıldığında oldukça fazla ilgi ve merak uyandırmış ve de resim atölye dersinde böyle bir kavramın irdelenmesinin düşünsel anlamda da yararlı olacağı anlaşılmıştır. Proje kavramı ile ilgili kuramsal inceleme ve görsel notlar (taslak çizimler)değerlendirme kapsamında ödev olarak istenmiştir. Öğrencilere, modern sanatın oluşumunda, modernite sürecinde eleştirel düşünsel alt yapı olarak Hegel’le başlayan süreçte, çağdaş sanatta imgelerin rasyonel kavramlarla değiştiği, yapıbozuma uğradığı, imgenin eleştirisi olarak, soyut sanat ve günümüz sanatındaki uzantısı kavram çağı, hem imge hem de imgenin eleştirisi olarak – paradoks nesne haline gelen kavramsal sanat eserleri ve resim performansı-aksiyona dayalı süreç sanatı örnekleri sunulmuştur. Paradoks kavramının görüntüsünün, temel geometrik şekiller kullanılarak resim düzlemi (tuval bezi) üzerinde yeniden modern anlayışla yaratılması sağlanmıştır. Bu noktada bazı öğrenciler, temsili ya da gerçekçi yaklaşım

dışında sadece geometrik formlar ve tasarım elemanları (çizgi, nokta) ile çalışmakta ve soyut bir kavramı soyut görsel imajlara dönüştürmede zorluk yaşamış olsa da, atölyedeki sürekli etkileşimle yardım alarak tasarımlarını gerçekleştirmişlerdir.

Dokuz öğrencinin atölyede yapmış oldukları dokuz adet tasarım daha sonra bir araya getirilerek tek bir tasarıma dönüştürülmüştür. (Şekil 1) Proje ön hazırlık aşamasında, kağıt üzerine birbirinden bağımsız olarak resmedilen tasarımlar, bir araya getirilmiş ve üzerinde gerekli olan bağlantılar kurulmuştur.

Şekil 1. Kağıt Üzerine Birbirinden Bağımsız Olarak Resmedilen ve Birleştirilen Tasarımlar

Ortaya çıkan estetik bütün numaralandırılarak her öğrencinin kendi tasarımını önceden belirlenen ölçülere göre akrilik tekniğini kullanarak tuval bezine aktarması istenmiştir. Her bir tasarımın üzerine aktarılacağı tuval bezi atölye ortamında ortak bir çalışma ile hazırlanmış ve her öğrenci eşit ölçülerde, açık tonda gri renkte astarlanmış tuval bezini keserek hazır hale getirmiştir (Şekil 2). Her öğrenci kendi ön taslağını tuval bezi üzerine aktarmış ve zıtlıklar, ritm, valör dengesi, boş –dolu alanlarla ilgili olarak gerekli düzenlemeler yapılmıştır. Ancak bu noktada çok farklı ve birbiri ile uyumlu olmayan, fakat birleştirildiğinde, kullanılan aynı renkler (gri ve grinin açık-koyu tonları) ve temel geometrik şekilleri, tasarım elemanlarını barındırmaları nedeni ile uyumlu görünen – kendi içinde paradoksal durum içeren, modern sanat yapıtı ya da Groys'un (2014:15) değindiği, 'paradoks nesne' ortaya çıkmıştır (Şekil 3 ve 4).

Şekil 2. Tuval Bezinin Atölye Ortamında Ortak Bir Çalışma İle Hazırlanması

Şekil 3. Tuval Bezi Üzerine Akrilik Tekniğinde Birleştirilmiş Resim Tasarımları**Şekil 4. Şekil 3 'den Detay**

Kültürel Kod:Paradoks canlı resim performansı sanat projesi için önceden yapılan proje planlamasında, tuval bezi üzerinde oluşturulan dokuz tasarımın birleşmesinden oluşan tasarım, projede esas uygulama aşaması sonucunda ortaya çıkacak olan yeni estetik bütünü zeminini yani resmin altyapısını oluşturmaktadır. Bu aşamada, ortaya çıkan tasarımın dijital görüntüsü alınmış ve kaydedilen görüntünün çıktısı üzerinde esas uygulama aşamasında ebru tekniği uygulamasında kendiliğinden ortaya çıkması istenen “Kültürel Kod:Paradoks” yazısı ve Umay tasviri örneği, asetat üzerine beyaz boya ile boyanarak ve kesilerek, tüm öğrenciler ve öğretim elemanı tarafından ortaklaşa düzenlenmiştir (Bkn.Şekil 5).

Şekil 5. Kültürel Kod:Paradoks Yazılı ve Umay Tasvirli Ön Tasarım Modeli.

Ortaya çıkan son tasarımın biçimlendirilmesi işlemi tamamlandıktan sonra öğretim elemanı tarafından tüm öğrencilere canlı resim performansı uygulaması için atölye ortamında uygulama ön hazırlığı yaptırılmıştır. Bunun için önce proje uygulamasında, daha önce birleştirilerek oluşturulan tasarım üzerinde kullanılacak ebru tekniği ile ilgili ön bilgilendirme ve workshop yapılmıştır. Atölyede önceden temin edilen ebru teknesi ve boylarla tüm öğrenciler kağıt üzerinde serbest ebru çalışmaları gerçekleştirmişlerdir. Bu çalışmalar esnasında derste ayrıca, tuval bezi üzerine oluşturulan tasarıma benzer bir tasarım hazırlanarak, kültürel kod:paradoks yazısı ve Umay tasviri silikon malzeme ile tasarıma yerleştirilmiş ve ebru tekniği uygulaması ile tüm öğrencilerin önceden deneyim kazanmaları sağlanmıştır. Bilindiği gibi geleneksel bir resim tekniği olan ebru tekniği bu projede, çağdaş bir sentezle, farklı bir şekilde kullanılmıştır. Ebru tekniği, özel bir ebru teknesinde, yoğunlaştırılmış su üzerine özel boyların damlatılarak ya da fırça ile serpilerek uygulandığı ve boyların üzerine de kağıt yatırılarak gerçekleştirilen hareli bir bezemdir (Sözen&Tanyeli, 1992:72,73). Ancak bu teknik, projede daha önce de belirtildiği gibi kağıda değil, tuval bezine, önceden belirlenen ve renk denemeleri yapılan boylar ile serbest türde, sonuç resmin zeminini oluşturan ve siyah-beyaz-gri bilinçli tasarım üzerinde, rastlantısal ya da önceden öngörülemeyen, şeffaf ve kontrast renkli alanlar olarak uygulanmıştır.

Projede çağdaş bir anlatım olarak yazının sanat eserine dahil edilmesinin yanında, Türk mitolojisinde ve erken devir Türk el sanatlarında izini bulabileceğimiz Umay'ın (kadın/ anne ve çocuklarla ilgili bir tanrıça ya da ruh)(Çoruhlu, 2000:40), eski ve geleneksel tasvirin bir arada kullanımı da yine paradoksal bir durum oluşturmuştur. Burada kullanılan Umay tasviri, Orta Asya el sanatlarında nazarlık olarak kullanılan, keçeden yapılmış bir tasvirten alınmıştır.

Projede proje fikrinin ilk oluşumundan itibaren proje bütçesi için de hazırlıklar yapılmıştır. Projede kullanılacak malzemeler (tuval bezi, ebru boyları, ebru fırçaları, ebru teknesi, biz yani ebru çubuğu vb.) ve tanıtım giderleri(afiş, afiş tasarımı, tişörtler) için maddi destek Buca Eğitim Fakültesi tarafından sağlanmıştır. Proje kapsamında satın alınan malzemeler atölyede sürekli kullanıma sunulmuştur. Böylece daha sonra da, Resim Anasanat Atölye dersinde, bilinen resim malzemeleri ve teknikleri dışında geleneksel bir tekniği uygulayabilme imkanı sağlanmıştır.

Kültürel Kod: Paradoks Canlı resim performansı projesi uygulaması öncesi, proje tanıtımında kullanılmak üzere tüm öğrencilerden, afişte yer alacak olan ve antik çağlarda sanat ve düşünürlüğüün sembolü- baykuş figürlü,

kültürel kod:paradoks yazılı bir proje logosu tasarımları istenmiştir. Oluşturulan tüm grafik tasarımlar atölyede topluca değerlendirilmiş ve öğrenciler en başarılı gördükleri proje logo tasarımını kendileri seçmişlerdir. Öğretim elemanı tarafından logo tasarımı seçilen öğrenciye kitap ödülü verilmiştir. Seçilen logo, afiş tasarımı ve tüm proje katılımcılarının uygulama sırasında sanat takımı ya da proje ekibi olarak giydikleri tişörtlerin üzerinde de kullanılmıştır (Şekil 6).Afişte ayrıca proje yürütücüsü öğretim elemanı tarafından yazılan ve projeyi tanıtıcı kısa bir bilgilendirme yazısı yer almaktadır. Yazı, projenin içeriğinin bir özeti niteliğindedir ve aşağıda sunulmaktadır.

“Sinestezi (duyum ikiliği) ve kültürel kod (simge dizisi): Paradoks (karşıtlam) canlı resim performansı içeriği esin kaynaklarının, geleneksel ney sesinin aynı zamanda ebru tekniğinde bir renk duygusu vermesi ve çağdaş geometrik- sembolik biçimlerle Erken Devir Türk Mitolojisi Umay tasviri ve geleneksel yazılı ebrunun aynı düzlemde bir araya gelişi...ya da tekne yüzeyinde kişinin iradesi ile boyaları serpmeye eyleminin karşısında, tekne yüzeyinde ortaya çıkması muhtemel bilinmeyen şekillenmenin aykırı büyüü...” (C.Arzu Aytekin, 2014)

Şekil 6. Proje Afişi, Logosu ve Proje Tanıtım Yazısı.

3. BULGULAR

Bu araştırmada, Sanat Eğitiminde Proje Merkezli Program Modeline dayalı, Lisans Programı, Resim Anasat Atölye dersi uygulaması, Kültürel Kod: Paradoks kavramı çıkışlı, canlı resim performansı, grup sanat projesi incelenmektedir. 2013-14 Öğretim yılında 3C şubesi, Resim Anasat Atölye dersi kapsamında gerçekleştirilen, kavram çıkışlı, “Kültürel Kod:Paradoks” projesinde katılımcı olarak yer alan 9 öğrenciden proje çalışma sürecine, grupla proje uygulama (performans) sürecine ve de proje sonunda ortaya çıkan’iş’e, bunun sergilenmesine, izleyici olarak kendi bölümümüz ve fakültedeki diğer farklı bölümlerce nasıl değerlendirildiğine ilişkin duygu ve düşüncelerini yazmaları istenmiştir. Araştırmada sanat projesinin incelenmesinde, öğrencilerden alınan görüşlerden alıntılara yer verilmektedir.

Dokuz kız öğrenciden alınan görüşlere göre öğrencilerin, projenin öğretim elemanı tarafından ilk tanıtımı, araştırma ve başlangıç aşamasında, öncelikle ilk kez böyle canlı resim performansına dayalı, bir sanat projesinde, 3 sınıf düzeyinde yer alacak olmanın korku ve heyecanını paylaştıkları görülmüştür. Bununla ilgili olarak iki öğrencinin görüşlerine aşağıda yer verilmiştir:

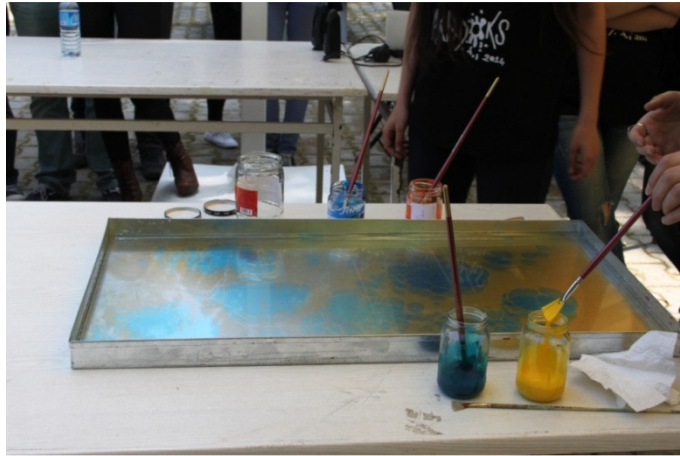
“ İlk aşamada fikrin sunulması bende bir korku ve bilinmezlik duygusuna yol açtı. Fakat daha sonra zaman ilerledikçe ve çalışmanın zemini ortaya çıktıkça, bende bilinmezlik ve korku yerini heyecana bıraktı” (3C- Fatma İpek, 2014).

“ Kültürel Kod:Paradoks canlı performans grup sanat projesi deneyim olarak bana ve grup arkadaşlarıma güzel bir tecrübe oldu. Canlı olması ayrı bir heyecan ve merak duygusu oluşturdu.Projenin oluşum süresinde geçen süreç sanat projesinin alt yapısını güçlendirdi diyebilirim. Proje sürecinde başlangıçtan sonuçlandırmaya kadar heyecanlı ve stresli bir süreçti. Proje ilk fikirden sonuca kadar giden süreçte birçok aşamadan geçti” (3C-İdil Koçer, 2014).

Projede yeralan öğrencilerden alınan görüşlere göre, projenin atölyedeki hazırlık aşamalarında ve esas uygulama sürecinde kullanılan kavram, yöntem, yeni teknik ve malzemelerden ve projenin sanatsal tasarım boyutu ile ilgili çalışmalardan zevk aldıkları ve akademik, kültürel ve de duygusal anlamda yeni ve olumlu kazanımlar elde ettikleri anlaşılmaktadır.

“ Öncelikle böyle bir projede yer almak çok keyifliydi. Kullandığımız yöntem, teknikler, malzemeler bence çok yaratıcıydı. Soyut bir çalışmayla başlayıp, tasarımını yapıp, siyah beyaz ve gri renklerle soyut tasarımın zeminini oluşturduk. Uzun bir çalışma ve sürekli aktif bir fikrin öncülüğünde başarılı ve zevkli bir çalışma yaptık” (3C- Fatma İpek,2014).

Şekil 7. Projede Uygulama Aşamasında Kullanılan Ebru Malzemeleri

“Kültürel Kod: Paradoks” canlı performans grup sanat projesi bizim ilk grup çalışmamızdı. Bu etkinlik süreci uzun ve zorlu geçti.Sürekli yeni şeyler eklendi çıkarıldı. Tuval bezi üzerine yaptığımız resim, yazılar ve ebruyu birarada kullanarak, geçmiş ve günümüzü sentezleyerek çok farklı bir iş ortaya çıktı. Bu etkinlikte benim gibi birkaç arkadaşımızın daha önceden ebru tekniği ile tanışmışlığı olduğu gibi, ebru ile tanışmayan arkadaşlarımız da vardı. Bu etkinlik sayesinde, arkadaşlarımız ve tabiki etkinlik sırasında bizi izleyen seyirciler ebru ile ilk defa tanıştı. Özellikle etkinlik sırasında ebruyu kullanırken hepimiz çok heyecanlıydık. Çünkü ebrunun o sırada geri dönüşü yoktu. En fazla heyecanlandığım nokta, etkinlik sırasında ebru yapmamdı. Boyaları kitreye attıktan sonra tuval bezi üzerinde ortaya çıkan sürprizler bizi o kadar heyecanlandırdı ki, ortaya da güzel bir iş çıkınca tabi uzun bir süre sonra emeklerimizin karşılığını aldığımız için ben o kadar

çok gururlandım ki anlatamam.Projede yapılan resimde kullanılan Umay tasvirinin ne olduğunu bu proje sayesinde öğrendim.Yani bu proje benim ve grup arkadaşlarım için hem de izleyiciler için öğretici oldu” (3C- Merve Yeşil, 2014)

Günümüzde görsel sanatlara büyük etkileri olduğu düşünülen performans sanatına dayalı böyle bir projenin çağdaş sanat eğitiminde uygulanabilirliği ortaya konmuştur. Sanatçıların bedenini kullanması, sanat eyleminde sürecin öne çıkması ve sanatsal üretimin galeri ya da atölye ortamından çıkmış olması projede oluşturucu unsurlardır ve öğrenciler üzerinde de etkili olmuştur. Ayrıca projede, geleneksel ney sesinin aynı zamanda ebru tekniğinde bir renk duygusu vermesi ve çağdaş geometrik- sembolik biçimlerle Erken Devir Türk Mitolojisi Umay tasviri ve geleneksel yazılı ebrunun aynı düzlemde bir araya gelişi de öğrenciler ve de izleyiciler üzerinde etkili olmuştur.

“Yaptığımız bu çalışmanın süreç ve performans kısımlarının hepimiz için elbette ayrı getirileri oldu. Öncelikle hepimizin özgüvenini arttırdı. Çalışmalarımıza daha geniş bir çerçeveden bakmamıza, pratikte de daha atak, rahat davranmamıza, farklı fikirler oluşturup bunu dile getirmede yeterli özgüveni oluşturmaya yardımcı olduğunu düşünüyorum”(3C- Gülbin Altındağ, 2014).

Şekil 8 ve 9. Proje Ekibi ve Ney Müziği Eşliğinde Canlı Performans Aşamasından Görseller.

“ Performansı yaparken neyin akustik büyüü, ebru yaparken fırçadan düşen her rengin birbiri ile dansı ve ahengi, orada bulunan herkesi çok etkiledi, her çıkan çalışma sonucunda alkışlar ise bize ayrı bir zevk ve mutluluk verdi.Çünkü çalışmamızı anlayan ve bizlere destek olan insanların alkışlarıydı.Kısaca genel olarak, her aşaması ayrı bir tatda olan ve sonucu mutluluk veren bir projede olmak beni hem mutlu etti, hem de kendimle, arkadaşlarımla ve öğretmenimle gurur duymamı sağladı” (3C-Fatma İpek, 2014).

Şekil 10. Kampüs Dekanlık Binası Önünde Proje Uygulama Başlangıç Aşaması ve İzleyiciler.

Şekil 11. Atölyede Tamamlanan 9 Soyut Geometrik Tasarım ve Dersin Öğretim Elemanının Proje Uygulaması ön konuşma görseli.

Projede yapılan tuval bezi üzerine akrilik tekniğinde soyut geometrik paradoks kavramı çıkışlı tasarımlar, önce kişisel olarak, her bir öğrenci tarafından oluşturulmuş ve orada olsa da, grupla birlikte her bir öğrenci tarafından tek tek gerçekleştirilen performans uygulaması ve ortaya çıkan yeni sanatsal bütün ya da renkli resim tasarımı herkes için sonucu merakla beklenen bir çalışma olmuştur. Ancak alınan görüşlerde, öğrenciler tarafından dikkat çekilen bir husus da, bu tür sanatsal proje ve aktivitelere olan ilgisizlik olmuştur.

“...Fakat kendi bölümüm de dahil olmak üzere fakültedeki sanatsal faaliyetlere bakışı yeterli bulamadım. Gün ve saat olarak en uygun zaman dilimleri seçilse de, farklı ve sanatsal aktivitelere olan ilgisizlik, kalıplaşmış yaşam tarzı aslında en meraklı ve farklılığa açık yaş grubu olan üniversite gençliğini bile harekete geçirmiyor” (3C-Özlem Karakiya, 2014).

Şekil 12. Uygulama Aşaması İşbirlikli Grup Çalışması Görevli Öğrenciler.

Şekil 13. Kültürel Kod:Paradoks Sanat Projesi Sonuç Ürünü Sunum Aşaması.

Şekil 14. Proje Ekibi İle Son Değerlendirme Aşaması.

“Proje’ nin tamamlanmasına kadar geçen süreçte herkesin üzerine düşen görevi eksiksiz yaptığını düşünüyorum. Arkadaşlarımızla iş bölümü yaptığımızda eşit şekilde herkese görevler verildi. Grup içindeki dayanışma çok güzeldi. Bu proje hepimizin ilgisini çekmişti ve zevk aldığımız bir sanat etkinliği oldu. Bizim için hem güzel bir anı, hem de sanatsal anlamda değerli bir birikim oldu” (3C- Merve Kıran, 2014)

Proje sürecinde yapılan grup çalışmalarının, öğrencilerin görüşlerinden de anlaşılacağı gibi, onların hem disiplinli, hem de birbirlerine saygılı, yeni sanatsal deneyimlere açık vizyon sahibi bir sanatçı ya da sanat eğitimcisi adayı olmalarını sağlamada etkili olduğunu söyleyebiliriz.

Şekil 15. Kültürel Kod:Paradoks Sanat Projesi Sonuç Ürünü- Buca Eğitim Fakültesi Cahit Arf Binası'nda Sürekli Sergilenen, 3 metre 60 cm Uzunluğundaki Proje Sonuç Eseri Görseli.

4. TARTIŞMA ve SONUÇ

Sonuç olarak uygulama, öğrencilerin proje merkezli program modeline dayalı sanat eğitimi kapsamında, proje ile ilgili verilen temel bilgilerle, kavram çıkışlı, canlı performansla dayalı grup sanat projesinde, disiplinlerarası sanatsal bir işi, iyi bir planlama ve işlem sonucu pratikte de oluşturabileceklerini ortaya koymuştur. Eylem araştırmasında, elde edilen sonuçların ve bireysel birikimlerin, paylaşılması ve tartışılması sonucu mesleki bilgi akademik tabanının gelişimi ve gelişimine katkı sağlanmaktadır. Araştırma bulgularına göre de, sanat eğitiminde bu tür yeni bir eylemin uygulanması, pratikte sanatsal ürünlerin, akademik ve bilişsel boyutta yaratıcı sentezlerin oluşumunun ve duygusal gelişimin artırılmasında etkili olmuştur.

Proje merkezli program modeli uygulaması olan bu projede, projenin başından sonuna kadar geçen sürede öğrenciler, bireysel çalışmaların yanı sıra grupla birlikte ortaklaşa karar alarak, paylaşımında bulunmuşlar ve ortak bir sanat ürünü meydana getirmişlerdir. Plastik sanatlar eğitiminde, seçmeli plastik sanatlar dersi kapsamında gerçekleştirilen, paylaşımlı ve öğrenci merkezli çevresel bir sanat uygulaması sonunda da, Bilir (2014:39) 'in de belirttiği gibi; "Çalışmaların doğası, gençler arasında yardımlaşma, dayanışma, iş bölümü ve sorumluluğu paylaşabilme yollarını da açığa çıkarmıştır. Sanatsal deneyimler, öğrencilerde zihinsel yetilerle

birlikte *duygu yanını* da geliştirebilmektedir". Proje sürecine dair katılımcı öğrencilerin görüşlerinden elde edilen bulgulara göre, iş bölümü, sorumlulukların paylaşımı, birliktelik ruhu, ortaklaşa sanatsal bir ürünü yaratma cesareti, duygusal olarak öğrencileri olumlu yönde etkilemiş, motive etmiştir. Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı'nda öğrenim görmekte olan bu öğrenciler, gelecekte de birer sanat eğitimcisi ve sanat uygulayıcısı olarak, gerçekleştirilen bu proje ile belleklerinde kalan bu deneyimi gelecek kuşaklara ve çalışmalarına taşıyabilme isteği duyduklarını belirtmişlerdir.

Araştırmada, sadece katılımcı proje ekibinin değil, eylem – yansıma süreci uygulamasına izleyici olarak katılan fakültedeki diğer eğitimciler ve bölüm öğrencilerinin de, farklı bir alanın mesleki eğitim (plastic sanatlar eğitimi) uygulaması aracılığı ile kültürel farkındalık ve duygusal iletişim becerilerinin gelişimine katkı sağlanmıştır.

KAYNAKLAR

Bilir, A. (2014) Plastik Sanatlar Eğitiminde Çevresel Sanat Uygulamaları. *Anadolu Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi*. Sayı:6, Haziran.

Balcı, A. (2011) *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntem Teknik ve İlkeler*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

Barutçugil, İ. (2008) *Proje Yönetimi*. Kariyer Yayıncılık İletişim, Eğitim Hizmetleri LTD, ŞTİ.

Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E., Akgün, Ö., Karadeniz, Ş., Demirel, F. (2014) *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Yayınları.

Çoruhlu, Y. (2000) *Türk Mitolojisinin Ana Hatları*. İstanbul: Kabalcı Yayınevi.

Groys, B. (2014) *Sanatın Gücü*. İstanbul: Hayalperest Yayınevi.

Kırıçoğlu, O. (2009) *Sanat Kültür Yaratıcılık*. Ankara: Pegem Yayınları.

Ünal, Ç. (2014) *Sosyal Proje Geliştirme*. Ankara: Pegem Akademi Yayını.

Sözen ve Tanyeli (1992) *Sanat Kavram ve Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

SUMMARY

Cultural Code: Paradox concept based art project in the Undergraduate Program of Dokuz Eylül University , Art Education Department, Painting Main Art Studio Course 3rd level class practice is based on a project – oriented program allowing for more dynamic and creative practices compared to the regular and linear program models in education programmes especially in art education.

The purpose of the study is to investigate impacts of the project-oriented program art project practice within painting main art studio course on the students' ability and understanding to analyse a concept, transforming it into the art form, reaching new syntheses and contemporary design understanding through a group activity.

The project-based program or model in art education is a model that has been rendered as contemporary thanks to the interdisciplinary and comprehensive programs. The mainstream art education programs are not adequate to showcase the individual capacities of the learners.

In such programs, the learning process is not student centred but teacher-centred. In the standard art practices of art education programs, students may not find an atmosphere that enables them to have a thorough research and think reflectively and comprehensively of a given concept, a theme, or a technique. Within the possible problems the research project action steps are presented.

In research method, in art education programs carried out in project-based model, the live painting performance art practice impacts on participating students's process of data collection, application and transfer, development of "learning to learn" behavior, skills and experience the bonding path between theoretical knowledge and practice are examined by participant observation and qualitative researches- action research method. To increase the validity and reliability of the study, students' experiences and thought during the study are recorded and analysed.

To sum up, the study proves that students are able to succeed in applying an interdisciplinary artistic practice within the concept based group live performance art project through a good planning and monitoring in this project-oriented art education model. According to the research findings, the implementation a new kind of action has been effective to increase artistic practice, academic and creative synthesis of the formation of cognitive and emotional development. During the action research, discussion and dissemination of the newly acquired information has long-term results in the professional development.

The data obtained from the students in relation to the project result in students' improvement in their sharing responsibility, establishing solidarity, having a sense of courage in creating a joint work of art, developing their emotional side and motivating them. Students in the Painting Main Art Course art project state that they are highly stimulated to pass what they have learned to the next generation and their works of art and studies as art educators and art practitioners.